

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcov **1/ S. D.**, bývajúcej v B., **2/ T. V.**, bývajúcej v B., **3/ M. B.**, bývajúcej v B., **4/ A. V.**, bývajúceho v B., **5/ R. V.**, bývajúcej v B., proti žalovanému **E. Š.**, bývajúcemu v B., zastúpenému JUDr. J. H., advokátom v B., **o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 13 C 128/2001, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2011 sp. zn. 12 Co 48/2008

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalobcom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava III rozsudkom zo 14. mája 2003 č. k. 13 C 128/2001-121 zamietol návrh žalobcov na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 7. marca 2001 medzi nebohým A. V. a R. V.. Žalobcov zaviazal spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanému trovy konania v sume 38 890 Sk, k rukám právneho zástupcu žalovaného, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 22. júla 2004 sp. zn. 2 Co 245/2003 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že vo veci je potrebné vykonať dokazovanie, ktoré presahuje rámec odvolacieho konania (§ 213 O.s.p.).

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 1. októbra 2007 č.k. 13 C 128/2001-227 určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi nebohým A. V. a R. V., rod. V. – žalobkyňou 5/, zastúpených L. V. a žalovaným E. Š. 7. marca 2001, na odpredaj bytu č. X. nachádzajúceho sa na V., číslo vchodu X., X. nadzemné podlažie bytového domu súp. č. X., vybudovaného na parc. č. X. a spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti 7223/361017, na spoločných častiach,

spoločných zariadeniach a príslušenstve domu, zapísaných v Katastri nehnuteľností Slovenskej republiky, obec B., katastrálne územie N., ktorej vklad bol povolený 3. apríla 2001 pod č. V., je neplatná. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že po doplnení dokazovania došlo k podstatnej zmene skutkového stavu, keď sám splnomocnenec, ktorý mal konať za splnomocniteľov vo svojej výpovedi uviedol, že v mene splnomocnencov uzavrel kúpnopredajnú zmluvu na prevod ich bytu za 300 tis. Sk, pričom bola dohodnutá cena s kupujúcim vo výške 1,3 mil. Sk, pričom svedok konal na základe poverenia pána Š. a pána Š.. Túto skutočnosť potvrdil aj sám kupujúci, ktorý uviedol, že sa dohodol so splnomocnencom pánom V., že odkúpi sporný byt za 1,3 mil. Sk a túto sumu za byt aj zaplatil, avšak 1 mil. Sk zaplatil pánovi Š. a 300 tis. Sk, ktorá suma bola uvedená v kúpnej zmluve, zaplatil nebohému A. V.. Z uvedených nových skutkových zistení prvostupňový súd vyvodil, že základným predpokladom vzniku právneho úkonu je danosť vôle, ktorú treba vždy spoľahlivo zistiť a posúdiť, či zodpovedá prejavu, ktorý bol ohľadne vôle vykonaný. Danosť vôle chýba aj v prípade dvojstrannej simulácie, ktorá spočíva v tom, že obe strany na základe vzájomného dorozumenia zhodne prejavujú niečo iné, než skutočne chcú, a teda tu dochádza k nezhode ich spoločnej vôle s ich vzájomnými zhodnými prejavmi. V prejednávanej veci takýmto simulovaným (predstieraným) právnym úkonom bola písomná kúpna zmluva s dohodnutou kúpnu cenou 300 tis. Sk, pretože nezodpovedal skutočnej vôli splnomocniteľa, ktorý konal v mene splnomocnencov ako i vôli kupujúceho, keď v skutočnosti bola ústne dohodnutá kúpna cena 1,3 mil. Sk. Tento simulovaný právny úkon trpí nezhodou spoločnej vôle účastníkov a ich zhodujúcich sa vzájomných prejavov, pretože ho účastníci vôbec nechceli urobiť, keďže im chýbala vôľa, ktorá by mohla byť základom pre takýto úkon. Z týchto dôvodov prvostupňový súd vyhodnotil kúpnu zmluvu ako absolútne neplatný právny úkon, a to pre nedostatok vážnosti vôle v zmysle ust. § 37 ods. 1 OZ. Ďalej uviedol, že účastníci síce spísali kúpnu zmluvu, avšak jej podstatná náležitosť, a to kúpna cena bola v nej uvedená odchyľne od dohodnutej kúpnej ceny medzi splnomocnencom a kupujúcim. Zamýšľaná a skutočne dohodnutá kúpna cena bola 1,3 mil. Sk, táto však nebola v zmluve vyjadrená písomnou formou, pričom je nerozhodné, z akého dôvodu došlo k predstieraniu inej kúpnej ceny. Pretože kúpna cena ako podstatná náležitosť skutočne uzatvorenej kúpnej zmluvy zodpovedajúcej zhodnej vôli účastníkov nebola dohodnutá v písomnej forme, je pre jej nedostatok táto kúpna zmluva ako dissimulovaný (zastretý) právny úkon absolútne neplatná. Súd prvého stupňa ďalej uviedol, že z pohľadu uvedených záverov je právne irelevantné posudzovať právne vzťahy, ktoré boli medzi pánom Š. a nebohým pánom V. ohľadne eventuálnej pohľadávky, ako i následný vzťah s pánom Š.

(odporcom), keď skutkovo žalovaný uvádzal, že 1 mil. Sk za kúpu bytu uhradil priamo pánovi Š.. Súdu nebolo známe, na základe akých záväzkovo právnych vzťahov došlo k takémuto postupu, a kto a na základe čoho splnomocnil pána Š. uhradiť pánovi Š. sumu 1 mil. Sk. Takáto suma v kúpnej písomnej zmluve uvedená nebola a písomná kúpna zmluva nesplnomocňovala kupujúceho na výplatu kúpnej ceny tretej osobe. Okrem toho súd prvého stupňa konštatoval, že žalovaný v danom prípade nepreukázal konkrétne splnomocnenie nebohého pána V. a R. V. ohľadne ich prejavu vôle smerovaného splnomocniteľovi ku konkrétnym podmienkam uzavretia zmluvy v zmysle ust. § 43a OZ. Nebolo najmä preukázané, za akú cenu navrhli predávajúci uzavrieť kúpnu zmluvu, na podpísanie ktorej splnomocnili splnomocnitelia pána V., pričom ich splnomocnenie sa nevzťahovalo na uzavretie zmluvy. Aj z toho dôvodu mohlo dôjsť k situácii, že kúpna cena uvedená v zmluve je v rozpore s kúpnu cenou, ktorá mala byť skutočne za byt zaplatená (1,3 mil. Sk). Z uvedeného možno odvodiť, že splnomocnenec nebol splnomocnený podpísať kúpnu zmluvu s kúpnu cenou 300 tis. Sk a že z jeho strany došlo k prekročeniu konania za splnomocniteľa, a aj z tohto dôvodu bez ohľadu na prvý dôvod by bola kúpna zmluva neplatná.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovaného rozsudkom z 31. mája 2011 sp. zn. 12 Co 48/2008 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcom trovy odvolacieho konania v sume 4 713,55 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku na účet ich právneho zástupcu. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že okresný súd rozhodol vo veci správne, že sa stotožňuje s dôvodmi jeho rozhodnutia a na tieto poukazuje. Odvolací súd okrem toho predovšetkým poukázal na to, že súd prvého stupňa nemohol v potrebnom rozsahu doplniť dokazovanie v zmysle záverov odvolacieho súdu, vyslovených v uznesení z 22. júla 2004 sp. zn. 2 Co 245/2003, ktorým zrušil pôvodný rozsudok súdu prvého stupňa, a to skúmaním, či A. V. a R. V. prejavili vôľu v zmysle § 43a OZ uzavrieť zmluvu, ktorej neplatnosti sa v tomto konaní domáhajú. K preskúmaniu tejto otázky by predovšetkým prispelo, ak by bolo možné vypočúť obidvoch manželov V.. A. V. však zomrel ešte pred podaním návrhu na začatie konania a R. V. nebolo možné vypočúť pre jej vysoký vek a nepriaznivý zdravotný stav. Súd prvého stupňa však k tejto otázke opakovane vypočul žalovaného a svedka L. V.. Hlavne uvedený svedok vo výpovedi uviedol, že manželia A. V. a R. V. boli informovaní o predaji, ako aj dôvode predaja bytu. Súd uviedol, že táto otázka však nie je limitujúca pre rozhodnutie vo veci, pretože súd prvého stupňa založil svoje rozhodnutie na právnych argumentoch uvedených vyššie. V tejto

súvislosti by mohlo ísť len o ďalší dôvod neplatnosti kúpnej zmluvy (stav nepriaznivý práve pre žalovaného), ak by sa jednoznačne preukázalo, že splnomocnenec pri predaji bytu konal nad rámec svojich oprávnení vyplývajúcich z dohody o plnomocenstve na prevod vlastníctva bytu, ako to uvádza aj súd prvého stupňa vo svojom odôvodnení rozsudku (str. 5). V súvislosti s námietkou žalovaného, že v návrhu a tým aj v napadnutom rozsudku absentuje vyjadrenie vzájomnej reštitučnej povinnosti účastníkov neplatnej zmluvy v zmysle § 457 OZ, odvolací súd poukázal na to, že ide o zákonnú povinnosť, ktorá je vzájomná a účastníci majú možnosť sa dohodnúť o čase a spôsobe vrátenia toho, čo navzájom z neplatnej, resp. zrušenej zmluvy dostali. Ak k takejto dohode nedôjde, účastník zmluvy je povinný vrátiť to, čo dostal v nasledujúci deň po tom, čo ho druhý účastník o vrátenie požiadal. K námietke nedostatku naliehavého právneho zaujmu na požadovanom určení neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. odvolací súd poukázal na to, že naliehavý právny záujem je v tomto prípade daný, pretože takýmto určením sa odstráni stav právnej neistoty účastníkov konania, a to aj napriek tomu, že práva k predmetnej nehnuteľnosti sa dotýka ďalšia právna zmena (§ 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z.z.). Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok podľa § 219 O.s.p. ako vecne správny potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 224 ods. 1 v spojení s ust. § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný a navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietal, že v konaní ani raz nevy povedali A. V. a R. V. (predávajúci) a teda bola žalovanému konaním súdu zamedzená možnosť klásť im otázky, čím by získal dôkazy a výpovede a zabezpečil by si tak procesnú obranu. Uviedol, že z uvedeného dôvodu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Žalobcovia sa k dovolaniu žalovaného nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), riadne zastúpený (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, voči ktorému takýto mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustný, preto ho treba odmietnuť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V preskúmvanej veci dovolateľ napadol rozhodnutie odvolacieho súdu vydané vo forme rozsudku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.

Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 O.s.p.

Prípustnosť dovolania v predmetnej veci podľa § 238 O.s.p. neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozsudok, v ktorom by sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval. Rovnako nejde o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Ak súdne konanie trpí niektorou z väd vymenovaných v ustanovení § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, pri ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 238 O.s.p. neprípustné. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či nie je daná prípustnosť dovolania v zmysle tohto zákonného ustanovenia, teda či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi pred súdom konať alebo rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným.

Žalovaný vady konania podľa § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietal a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

Žalovaný namietal vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. keď tvrdil, že súd napriek jeho žiadosti nevypočul predávajúcich A. V. a R. V., čím žalovanému zamedzil možnosť im klásť otázky. Žalovaný vo svojom dovolaní v podstate namietal nedostatočné vykonanie dokazovania a nedostatočné zistenie skutkového stavu.

Na námietku dovolateľa, spochybňujúcu správnosť zistených skutkových záverov nižších súdov, či nedostatočne vykonaného dokazovania – v tomto smere bol najvyšší súd viazaný ako rozsahom tak i obsahom podaného dovolania – možno uviesť len to, že v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dôvodom dovolania nemôže byť samé osebe nesprávne skutkové zistenie, alebo nedostatočne vykonané dokazovanie. Dovolanie totiž nie je „ďalším“ odvolaním, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným, na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať ako revízie skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa, tak ani prieskumom nimi vykonaného dokazovania. Dovolateľom namietané skutočnosti teda nezakladajú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Ťažisko dokazovania je totiž v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonať dokazovanie (§ 213 O.s.p.). Dovolací súd nie je ďalšou všeobecnou treťou inštanciou, v ktorej by mohol preskúmať akékoľvek rozhodnutie súdu druhého stupňa. Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože – na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu – nemá možnosť podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vykonávať, ako je zrejmé z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní podľa ustanovenia § 243a ods. 2, in fine O.s.p. (arg. „dokazovanie však nevykonáva“).

Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 O.s.p. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaného v súlade s ustanovením § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako také, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešným žalobcom dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože nepodali návrh na ich priznanie a v dovolacom konaní im ani žiadne nevznikli (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. marca 2014

JUDr. Viera Petriková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová